

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

44. An si coactus ad ludum lucretur, teneatur lucrum restituere? Ex p. 7.
tr. 9. res. 33.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

2. Hanc sententiam sine ulla limitatione etiam necesse est, vt teneant omnes illi Doctores qui asserunt nexu restitutionis vinciri illum, qui traxit alterum ad ludum minus precibus importunis, &c. Hi sunt Alphonsus de Vega in *sum. p. 2. c. 13. q. 12.* Rebellius de *oblig. in l. p. 2. lib. 12. q. 3. n. 7.* Azorius *p. 3. c. 25. lib. 5. q. 1.* Valentia *to. 3. disp. 1. q. 9. unct. 5. dub. 8.* Comitulus in *resol. mor. lib. 3. q. 9. n. 2.* Sakas in *de ludo, dub. 6. n. 2.* cum Bañez, & Aragon in *2. 2. q. 12. a. 7. ad 2.* & aliis. Probatur hac opinio: nam qui ita ludit, inuoluntarie ludit. Ergo. Secundò contractus graui metu factus, est irritus iure natura, & dominium non transfert, sed in nostro casu interuenit metus, & vis, aut tanta importunitas, quæ æquivalat violentiæ. Ergo talis contractus ludi erit irritus, ac proinde obligabit ad restitutionem. Tertio, per vim si cogam aliquem ludere cum alio, & periculo dare rem suam, si illi damnum inde proueniat, clarum est quoddam ad restitutionem tenebor. Ergo etiam tenebor, si cogam aliquem mecum ludere: nam militat vtrobique eadem ratio. Hanc sententiam propter has rationes, & alias, quas inuenies, apud Doctores citatos, Reginaldus *to. 3. lib. 10. c. 25. n. 85.* ait esse in praxi sequendam.

3. At mihi contraria opinio, his non obstantibus, probabilis etiam videtur, sicut etiam probabilis visa est Lessio *lib. 2. c. 26. dub. 2. n. 9.* & absolute illam sequuntur Adrianus de *restit. q. de ludo Garzias de contr. p. 2. c. 19.* & ex neotericis Ludouicus Molina de *iust. & iur. tr. 2. disp. 5. 16. n. 2.* nam talis contractus ludi fuit validus, & iustus: nam si hoc non esset, qui ludit attractus, vincendo teneretur ad restitutionem, cum itaque sic inductus si vincat, potest retinere lucrum. Ergo etiam qui induxit, poterit etiam, si lucretur: nam si talis contractus est validus ex parte attracti, erit etiam ex parte attrahentis, debet enim esse par vtriusque conditio. Item attrahentem alterum per minas ad ludum, esse dignum, vt priuatur lucro per sententiam, non tamen verum est, esse ipso facto priuatum. Adde, quoddam proprie non fuit causa dæni: quia ex ludo poterat sequi inuoluntarie attracto, tam lucrum, quam damnum. Ceteras rationes vide apud Molinam *vbi supra.* Et his apparet responso ad quæsitum, cum hæc opinio secunda sit probabilis, posse dictum virum nobilem à Confessario excusari à restitutione.

Sup. his precibus importunis in Ref. præterita, §. vic. in princ. & i. fra in Reies.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 2. in fin. & in fin. Ref. 44. & in to. 5. tr. 7. §. vii. Ref. 16. cursum ad lin. 2.

RESOL. XLIII.

An cogens alium ad ludum possit lucrari sine onere restitutionis? Ex p. 7. tr. 9. Ref. 32.

Sup. hoc sup. §. 1. in fin. Ref. 41. & in to. 5. tr. 7. Ref. 16. §. vii.

Negatiuam sententiam nominatim contra me docet Eminentissimus Cardinalis de Lugo de *iust. ro. 2. disp. 3. sect. 2. q. 2. n. 28. & seq.* Et fundamentum obligationis restituendi in tali casu asserit non debere accipi ex iure, quod metus iniustus, vel violentia dar ad rescindendum contractum, sed ex alia radice, nempe ex obligatione, quam iniusta læsio, seu iniuria secum asfert rescindendi totum damnum, ex iniuria subsequutum. Nam, vt vidimus, agentes de radice restitutionis, omnis iniusta læsio asfert hanc obligationem vniuersalem reddendi indemnem eum, cui iniuriam intulisti, & rescindendi totum damnum, quod occasione talis iniuriæ ei subsequutum est in omni genere. Vnde si metu graui iniuste coegisti Petrum ad vendendum equum, etiamsi pretium iustum solueris, si tamen Petrus eam ob causam coactus est postea emere equum cariori pretio, debes damnum hoc ei restituere, quod tua causa passus est: non quidem rescindendo contractum, qui mortuo iam fortasse equo, rescindi non potest, sed reddendo eum indemnem à damno, quod ex tua iniuria subsequutum ei est. Cum ergo trahens per violentiam iniustam alium ad ludum inferat ei iniuriam in violentia, atque iniusta tractione, reus sit totius damni quod ex violentia illi

subsequitur, & debet eum reddere omnino indemnem, obligatio nimirum orta ex iniusta læsione. Et ita etiam docent Salas de *ludo, dub. 6. n. 2.* Sanchez in *Opusc. to. 1. lib. 8. c. 8. dub. 11. n. 4.*

2. Sed licet hæc opinio sit probabilis, non minus affirmatiuam sententiam probabilem existimo, quam me citato docent nouissime duo docti recentiores, Trullench in *Decal. to. 2. lib. 7. c. 27. dub. 2. n. 2.* & Dicastillus de *iust. lib. 2. tract. 18. disp. 5. dub. 2. n. 14.* Fundamentum est, quia voluntarium ex metu, licet non sufficiat ad donationem & contractum gratuitum, sufficit tamen ad onerosos, qualis est ludus; & idem asserunt multi huiusmodi contractus esse rescindendos, non tamen inuidios iure natura, sed auctoritate iudicis posse rescindi, supposito igitur valore contractus, facile probatur non teneri attrahentem ad restitutionem eius quod lucratus est, quia licet cogens ad ludum intulerit iniuriam, non tenetur ea vi huius iniuriæ restituere nisi damnum, quod ex illa secutum est: amittitur autem in ludo non sequitur ex illa iniuria, quia illa supposita, mansit ille homo æque indifferens ad lucrandum, vel amittendum. Vnde perinde, atque si lucraretur, non diceretur illud commodum ortum ex iniuria, sed ex ludo: ita, si amittatur, non est hoc censendum ex iniuria ortum.

3. Ex his Dicastillus infert primò, cogentem alterum ad ludendum acquirere quidem dominium eius, quod lucratur, sed reuocabile per sententiam iudicis ad petitionem coacti, si vis, & coactio prodetur. Atque hoc fortasse volunt plures citati pro prima sententia.

4. Addendum secundò, si contractus hic ludi non esset validus, neque coactus posset retinere, quod lucraretur, quia solo titulo contractus validi id retineri potest, nisi forte tantumdem retineat quantum censetur valere iniuria coactionis ab alio illata iudicio prudentis, vel damna inde secuta, quia scilicet tunc temporis impeditur fuit: sic coactè ludens, quominus posset vel alia alio modo lucrari, vel alia damna tunc temporis euitare quæ passus est, vt assisteret ludo.

5. Et tandem affirmatiuam sententiam, nempe eum qui attraxit, vel coegit ad ludendum, non obligari ad restitutionem in conscientia, probabilem esse sentit eam Lessius *lib. 2. c. 26. dub. 2. n. 6.*

6. Nota tamen, quoddam post hæc scripta iuueni nostram sententiam absolute docere P. Hurtadam de *contract. disp. 8. diffin. 6.* quia ait ille, ex vna parte tunc ludus fit validè, vt probat, ex altera collisor cogens non fuit causa illius perditionis, (ac proinde nec iusta) quia non fuit causa immediata illius, vt patet, nec fuit mediata, mediante videlicet ludo, quia quamuis cogens fuerit causa ludi, ludus tamen secundum se non est causa perditionis, sed fortuna ipsa cuius ludus non est causa, quia ludens medio ludo non est magis expositus perditioni, quam lucro. Vnde, quamuis cogens fuerit causa iniusta ludi non tamen perditionis mediata adhuc: ex quo constat ad rationem aduersariorum eius antecedens esse falsum. Ita Hurtadam, qui citat Bonacinam, & Turrianum, vnde nostra sententia contra amicissimum Cardinalem de Lugo satis probabilis remanet. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Amicum *to. 5. de iust. disp. 28. sect. 3. n. 2.* licet nostræ sententiæ non adhareat.

RESOL. XLIV.

An si coactus ad ludum lucretur, teneatur restituere? Ex p. 7. tr. 9. Refol. 33.

Affirmant Lopez, Alcozer, Bañez, Garzias, & alij, quos adducit Sanchez in *Opusc. roma 1. libro 1. capite 8. dubio 11. numero 11.* Quam sententiam probabilem esse existimat; Et ratio est, quia cum ludus sit quidam contractus, debet in ipso omnimoda æqualitas

zas feruari, ita vt, vel vterque, vel neuter ludentium lu-
crari possit.
2. Sed loc. cit. Sanchez merito negatiuam senten-
tiam cum multis Doctoribus tenet, quia ex culpa alte-
rius ludentis potest esse hæc inæqualitas in ludo, vt si
quis falsis chartis ludat, non potest lucrari, quia impe-
dimentum præstat lucro ex parte sua, & tamen hoc non
obstat quin eius collusor possit lucrari, quia impedi-
mentum non apponit ex parte sua. Et hanc sententiam
docet etiam Cardinalis de Lugo de iustit. tom. 2. disp. 31.
sect. 2. §. 1. n. 30. & Trullench. in Decal. tom. 2. lib. 7. c. 27.
dub. 2. n. 2.

RESOL. XLV.

An qui importunis precibus ad ludam aliquem attraxit
teneatur lucrum restituere? Ex p. 7. tr. 9. Resol. 34.

Supra hoc
Resol. 34.
§. 1. **A**firmatiuè respondet Nauarrus c. 16. n. 17. &
c. 17. n. 13. Syluester v. Restitutio 2. dist. 9. &
alii, quia ludus est contractus quidam liberè & volun-
tariè susceptus; at preces nimis importuna tollunt rationem
voluntarij, ergo.
2. Oppositam sententiam docent Adrianus in 4. in
materia de Restit. q. 13. Petrus Nauarra lib. 2. de restit. c. 3.
n. 444. Lessius lib. 2. c. 26. dub. 2. n. 12. & plerique alij.
Ratio huius est, quia preces licet importuna non tollunt
voluntarium, licet ex parte illud diminant; nisi
tanta sit importunitas, vt attractus malit pecuniam
suam amittere, quam tantis molestiis affici, quòd raro
contingit. Et ita etiam præter Doctores citatos tenet
Trullench in Decal. tom. 2. lib. 7. c. 27. dub. 2. n. 2.

RESOL. XLVI.

An qui nocit chartas non signatas, teneatur restituere?
Et alij mali casus circa hoc, & fraudes contingentes in
ludo adducuntur in §. 1. huius Resolutionis. Ex p. 7.
tr. 9. Resol. 32.

Supra hoc
Resol. 32.
§. 1. **A**d hoc dubium ita respondet Villalobos in
sum. tom. 1. tr. 28. dist. 4. n. 6. [Se ha de advertir;
que como Alcozer, dize figuendo a otros, aquellas
fraudes, y engaños son prohibidas en los juegos que
no son anexas al juego, ni las ven los jugadores, ni las
entienden, y si cayessen en ellas no las consentirian, co-
mo son vlar de falsos dados, auiendo caydo vn dado
boluer otro, hurtar cartas a los naypes, y ordenar los
naypes como gane, encubrir cartas demañadas, contar
tantos de mas, y negar los que el contrario tiene, poner
juizes que juzgen contra su contrario, sin razon, juz-
gar tres al mohino, jugar con naypes, que tienen seña-
lados para conoecellos, y otras fraudes, y engaños seme-
jantes. Y dize mas Alcozer, que lo mismo es, quando
están diestro que a pocas bueltas conoce las cartas sin
señalarlas de industria: porque con esto lleua ventaja
conocida, y no se guarda igualdad en el juego. Mas se-
ña otra cosa si las cartas están y a tan señaladas, que
qualquiera las puede conocer facilmente; salvo si las
conocia ya el vno, por auer jugado muchas vezes con
aqueellos naypes, yel otro no.] Ita ille.
2. Et idèd Sanchez in Opusc. tom. 1. lib. 1. c. 8. dub. 12.
n. 10. sic ait Si quis adèd ingeniosus sit vt facillè cogno-
scar chartas, & alter hoc eius ingenium ignotat, teneatur
restituere, quod ratione huius lucratur. Si verò non si-
gnet chartas, & ambo sunt pares, vel ferè pares indu-
stria facillè cognoscendi chartas, vel chartæ nimio vsu
ita signatae sunt, vt facillè ab vtroque cognoscantur,
non teneatur restituere, quia ex vtraque parte est æqua-
litas nisi alter eorum prius chartas nouit, tunc enim

quia notabiliter alium excedit, teneatur restituere. Hæc
ille.

RESOL. XLVII.

An quid in ludo signans taxillos, vel aleas, teneatur pro
restitutione?
Et quid si dubium sit, quis in tali casu fuisse lucraturus
si fraudes non interuenissent, ad quid teneatur?
Et quid dicendum est de eo, qui chartas susurra, vel no-
tat, vel vitur chartas, quas à tergo nouit collusore eas
ignorante non per negligentiam, sed quia illis chartis
antea non inserat, sicut collusor?
Et quid de eo, qui componit chartas artes, & industria vt
melior pars sibi obueniat: & de eo, qui scienter numerat
sibi plura puncta, & aduersario pauca, quam haberet
& de eo, qui admonet de ludo aduersarij; & de eo, qui
scienter primum locum subripit, quam manu appel-
lan; in iis enim & alijs similibus casibus & euentibus
ad quid teneatur, an ad totum lucrum restituendum, vel
ad aliquod arbitrio prudentis viri; & quantum fuerit
comperitum impediuisse ne alius lucraretur? Ex p. 7. tr. 9.
Resol. 48.

§. 1. **R**espondeo eum, qui vitur fraudibus in ludo,
vt susurrando chartas, vel signis peculiaribus
illicitis notando, aut arte quadam eas componendo, vel
supponendo taxillos adulteratas, & ceteri ad restituendum
non solum, quantum huiusmodi deceptionibus, &
fraudibus fuit lucratus, sed etiam, quantum fuerit com-
peritum impediuisse, ne alius lucraretur; quia totum hoc
dammum intulit.

2. Et idèd Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 10. c. 25.
n. 385. sic ex Nauarro asserit: Aduerte quoque præben-
tem alicui culpabilitet causam perdendi in ludo, teneri
non tantum restituere id quod ille amisit, sed etiam id
quod ea de causa verosimiliter desit lucrari; non quidem
quantum ipsium in te valeret, sed quantum in
spe valere potest prudentis arbitrio: sicut & is, qui de-
struxit messem teneatur restituere, non quantum ea re-
didisset in horreo (ex D. Thoma 2. 2. q. 62. a. 4.) sed
quantum aestimaretur spes quam præbebat sui. Ita Re-
ginaldus, cui etiam adde Amieum c. 5. de iust. disp. 28.
§. 7. n. 27. Molinam de iust. tom. 2. tr. 2. disp. 517. Trul-
lench in Decal. tom. 2. lib. 7. c. 27. dub. 2. n. 4.
3. Sed si dubium sit in tali casu, quis fuisse lucraturus,
si fraudes non interuenissent, tunc probabile
est non esse obligationem restituendi, quod sic est du-
bium, nisi forte probabilius esset aduersarium lucraturum
fuisse. Nam tunc pro quantitate maioris illius proba-
bilitatis erit restituendum aliquid arbitrio prudentis,
quatenus iniustum impedimentum fuit appositum, nec
ex illa maiori probabilitate effectus sequeretur, non se-
cus atque cum aliquis iniuste impediret negotiationem
alterius ex qua luctum sperabatur. Ita Molina supra.
Quamuis Nauarrus & Reginaldus oppositum sentite vi-
deantur, plerique tamen alij nobilium sentiunt, iuxta
illud axioma verissimum, saltem in materia iustitiæ;
in dubijs melior est conditio possidentis.

4. Et hoc dicendum est cum Salas tract. de ludo,
dub. 7. n. 5. de eo qui chartas susurrat, vel notat, vel vitur
chartis, quas à tergo nouit collusore eas ignotante, nò
per negligentiam, sed quia illis chartis antea non inserat,
sicut collusor. Idem est de eo qui componit chartas ar-
tes, & industria, vt melior pars sibi obueniat, & de eo qui
scienter numerat sibi plura puncta, vel aduersario pau-
ciora, quam haberet, & de eo, qui admonet de ludo aduer-
sarij, & de focio non adiunante quantum potest, & tene-
tur iuxta leges ludi, teneatur enim ludere quanta potest
dexteritate, sociumque quantum expedit, & fas est, ad-
monere. Idem est de eo qui primum locum scienter sur-
ripit.

Sup. hoc in
Resolutioni-
bus postis id
§. 1. hoc,
hucus Ref.

Sup. hoc in
§. vlt. huius
Ref. & supra
in Ref. 37. §.
Verum ante
medium.

Sup. multis
ex casibus
contentis in
hoc §. In Ref.
præter. cursum
in §. 1. & pro
alijs in Ref.
seq. à lin 7 &
infra in Ref.
49. ad lin. 1. &
in Ref. 52. &
54.